

6. lpp.

“Savā darbā jūtos
laimīga, varu izpausties
dažādās jomās.”

Uzņēmēja Ilona
Breitenberga

MAIJS 2022 | #05 (1140) | WWW.LNS.LV

Pieņemts Britu zīmju valodas likums

27. aprīlis ir vēsturiska diena Lielbritānijas nedzirdīgo kopienai – Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes parlaments Lordu palātā trešajā lasījumā bez iebildumiem pieņēma likumprojektu, kas britu zīmju valodu (BSL) atzīst par Anglijas, Skotijas un Velsas valodu. 28. aprīlī likumprojekts saņēma arī karalisko piekrišanu un stājās spēkā kā BSL likums 2022.

Lielbritānijas Nedzirdīgo asociācija (BDA) cīnījies 19 gadus, lai tiktu pieņemts BSL likums. Tagad britu zīmju valoda tiek atzīta par Anglijas, Velsas un Skotijas patstāvīgu valodu, kā arī noteikts pienākums darba un pensiju lietu valsts sekretāram regulāri ziņot par to, ko katrs valdības departaments ir darījis, lai veicinātu vai atvieglotu britu zīmju valodas lietojumu saziņā

ar sabiedrību. Apvienotajā Karalistē ir aptuveni 87 000 nedzirdīgo, kuriem britu zīmju valoda ir pirmā vai vēlāmā valoda.

Likums paredz, ka darba un pensiju lietu valsts sekretāram kopā ar BSL konsultatīvo padomi jāizstrādā vadlīnijas par BSL lietošanas veicināšanu.

Turpinājums 4. lpp.

11. lpp.

Latvijai olimpiskais zelts peldēšanā

No 1. līdz 15. maijam Brazīlijā notika 24. Vasaras nedzirdīgo olimpiskās spēles. Tās bija ļoti veiksmīgas Latvijas sportistiem, kuri izcīnīja piecas medaļas. Vislielākie sasniegumi mūsu peldētājam Zanei Embrektei, kura ieguva divas zelta un vienu sudraba medaļu.

Turpinājums 11. lpp.

KOPSOLĪ LASIET

2.–3. OFICIĀLĀS VĒSTIS

- Svarīgākais Latvijas Nedzirdīgo savienībā un Latvijā

4. PIEEJAMĪBA

- Pieņemts Britu zīmju valodas likums

5.–6. INTERVIJAS

- Kopīgi strādāt – veiksmīgāk un labāk. Intervija ar “Apeirons” vadītāju Ivaru Balodi
- Galvenais sarunāties – intervija ar Rūrānu ģimeni

7. NODARBINĀTĪBA

- Latviete Slovēnijā vada savu uzņēmumu

8.–9. DŽĪVESSTILS

- Velobraukšana ikdienā un drošība

10. KARŠ UKRAINĀ

- Latvieši izved nedzirdīgos bēglus – saruna ar LNS Jauniešu centra vadītāju Arti Ozolu

11. SPORTA ZIŅAS

- Latvijai olimpiskais zelts peldēšanā

12. DAŽĀDI

- Jubilāri
- Līdzjūtības
- Pasākumu plāns

NĀKAMĀJĀ NUMURĀ

INTERVIJA AR
LATVIJAS NEDZIRDĪGO
SPORTA FEDERĀCIJAS
PREZIDENTI Ivetu KRAZI

Aktualitātes

Latvijas Nedzirdīgo savienībā

SLOVĒNIJAS NEDZIRDĪGO DELE- GĀCIJA APMEKLĒ LNS

No 26. līdz 31. aprīlim Latvijas Nedzirdīgo savienību (LNS) apmeklēja Slovēnijas Nedzirdīgo asociācijas "14 11" biedri, lai izzinātu LNS pieredzi nedzirdīgo cilvēku interešu pārstāvībā. Viņi tikās ar LNS vadību, iepazīs ar Rehabilitācijas centra un Surdotehniskās palīdzības centra sniegtajiem pakalpojumiem. Slovēnijas nedzirdīgo delegācija apmeklēja arī dienas centru "Rītausma", LNS muzeju, Liepājas Nedzirdīgo biedrību un Rīgas Ēbelmuižas pamatskolu. Viesi tikās arī ar Rīgas RB biedriem – prezentēja savu valsti, vēsturi un kultūru, pastāstīja par savu organizāciju, dalījās pieredzē un atbildēja uz interesentu jautājumiem.

Slovēņu nedzirdīgo delegācija tikās ar LNS vadību

VALDE APSTIPRINA DIVUS NOLI- KUMUS

6. maijā notika LNS valdes sēde, kurā tika izskatīti un apstiprināti divi nolikumi.

Nolikums "Par latviešu zīmju valodas tulku atestāciju" nosaka latviešu zīmju valodas tulka un surdotulka atestācijas norises kārtību. Atšķirībā no iepriekšējā nolikuma, tagad atestējamais tulks varēs izvēlēties vienu no diviem kategorijas piešķiršanas vērtēšanas veidiem: attālināti vai klātienē. Attālinātās vērtēšanas gadījumā tulkam jāiesniedz atestācijas komisijai tulkošanas videomateriāls. Tāpat turpmāk surdotulki, kuri ir nostrādājuši savā profesijā vairāk nekā 30 gadus, būs atbrīvoti no atestācijas.

Otrs nolikums "Par LNS biedru uzņemšanu, to uzskaiti, izslēgšanu un LNS biedru apliecībām" jaunā redakcijā tika papildināts ar punktiem, kas attiecas uz LNS biedru kandidātu uzņemšanu, uzskaiti un izslēgšanu.

Nolikuma mērķis ir noteikt vienotu jaunu biedru uzņemšanas kārtību, uzskaiti un izslēgšanu biedrībā "Latvijas Nedzirdīgo savienība".

Ar jaunajiem nolikumiem biedri var iepazīties LNS mājaslapas sadaļā "Oficiālie dokumenti".

Vēl valde pieņēma zināšanai informāciju par LNS biedru statistiku par

Tikšanās par latviešu zīmju valodas korpusu

2021. gadu un nolēma informāciju sniegt LNS domes sēdē. Tāpat valde nolēma uzdot LNS reģionālajām biedrībām regulāri aktualizēt informāciju par saviem biedriem.

TAPS LATVIEŠU ZĪMJU VALODAS KORPUSU

12. maijā LNS notika tikšanās ar Liepājas Universitātes profesori Dinu Betheri, kura iepazīstināja LNS pārstāvjus ar Valsts pētījumu programmas projektu "Mūsdienu latviešu valodas izpēte un valodas tehnoloģiju attīstība" (LATE). Viens no projekta mērķiem ir veikt latviešu zīmju valodas (LZV) izpēti. Projekts paredz izstrādāt LZV korpusa koncepciju, apvienojot starptautisko pētījumu atziņu praksi un pieejamos datus par LZV. Mūsdienu

valodas korpusu satur digitālus tekstus ar norādēm par dalībniekiem un apstākļiem, kuros valodas piemēri ir vākti. LZV korpusā ir jābūt LZV piemēriem (video), kurus var pārveidot par digitālajās tehnoloģijās izmantojamu materiālu.

Projekta virziena "Datos balstīta latviešu zīmju valodas izpēte" darbā ir iesaistītas trīs LNS pārstāves: Ilona Liniņa, Agita Intsone un Inese Immure. Viņām kopā ar pārējām projektā iesaistītām dalībniecēm pirmais uzdevums ir izveidot LZV korpusa vadlīnijas un dizainu, lai radītu izmēģinājuma pirmversiju un pēc tam gatavu korpusu, ko izmantotu LZV pētījuma uzsākšanai. Tikšanās laikā tika pārrunātas Liepājas Universitātes sadarbības iespējas ar LNS.

Valmieras RB biedri iepazīna savu apkārtni

Rīgas RB Vidzemes grupa devās ekskursijā uz kultūras pili "Ziemeļblāzma"

JURIDISKĀS PALĪDZĪBAS ADMINISTRĀCIJA IZGLĪTO LNS

17. maijā LNS reģionālo biedrību vadītāji un LNS Rehabilitācijas centra sociālie rehabilitētāji un sociālie darbinieki piedalījās Juridiskās palīdzības administrācijas organizētajā tiešsaistes seminārā, kurā tika iepazīstināti ar administrācijas pakalpojumiem. Semināra dalībnieki uzzināja, kam pienākas valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība, kāda ir valsts kompensācijas izmaksas kārtība kriminālprocesos cietušajām personām, kā arī uzklusēja informāciju par bezmaksas informatīvās un psiholoģiskās palīdzības tālruni 116006 darbību.

RĪGAS RB BIEDRI PIEDALĀS DAŽĀDĀS AKTIVITĀTĒS

18. aprīlī Rīgas RB Latgales grupas biedri, kuri dzīvo Anglijā, kopīgi svinēja Lieldienas. Viņi bija čakli gatavojušies – par godu šim saietam sarūpējuši daudz skaistu olu dažādās krāsās. Pasākums notika pavasarīgā noskaņā ar jautrām izdarībām un sirsnīgām sarunām.

23. aprīlī Rīgas RB Vidzemes grupa devās ekskursijā uz kultūras pili "Ziemeļblāzma" iepazīt vēsturisko pili, apskatītu parka dārzu un skatu torni.

Biedri ar interesi sekoja gides stāstījumam par pils vēsturi un pils idejas autoru Augustu Dombrovski.

14. maijā Rīgas RB Ogres grupa devās ekskursijā uz Vīna darītavu "Lauskis" Krapes muižā, kā arī apmeklēja "Lūšu dravu" Stropēnos un jātnieku sporta klubu "Zelta pakavs" Birzgalē. Lai gan todien lija, visi bija apmierināti un priecīgi.

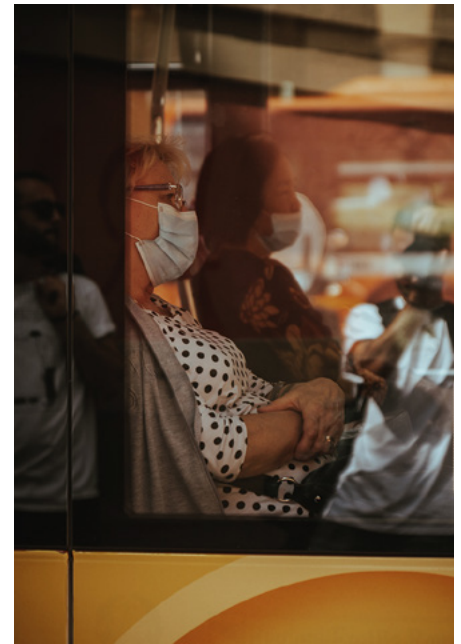
VALMIERAS BIEDRI IEPAŽĪST SAVU APKĀRTNI

4. maijā Valmieras RB biedri devās nelielā pārgājienā pa Valmieras apkārtni. Pārgājiens sākās no Valmieras Sīmaņa baznīcas, tālāk visi devās uz Valmieras pilsdrupām un muzeju, kas atrodas vecpilsētas teritorijā. Pēc tam gar Lucas muižu biedri devās uz Memoriālu, tad gar Dīvala plāvām uz Daliņa stadionu. Daudziem bija prieks redzēt atjaunoto stadionu. Pēc kafijas pauzes stadiona kafejnīcā tālākais ceļš veda uz Skatu terasi, turpinājās pa Vanšu gājēju tiltu pār Gauju. Gar Kazu krācēm taka tālāk veda uz Valterkalniņu pie Valmieras mūzikas skolas. Finišs bija Valmieras vecpilsētā. Kopā tika noieta četri kilometri. Visu ceļu izturēja arī vecākais dalībnieks (79 gadi).

Latvijā

SABIEDRISKAJĀ TRANSPORTĀ SEJAS MASKAS NAV OBLIGĀTAS

No 15. maija sabiedriskajā transportā medicīniskās sejas maskas un respiratori vairs nav obligāta prasība. Ņemot vērā tuvojošos vasaru un siltāku laiku, iedzīvotāji tiek aicināti īsākas distancēs veikt kājām vai ar velosipēdu. Tāpat iesaka braukšanas biļetes iegādāties tiešsaistē vai norēķināties ar maksājumu karti.

MĀRIM GRĒIŅAM IZDODAS NO VALSTS PIETIESĀT PRĒMIJU

Ņemot vērā tiesas lēmumu, valdība 17. maijā atbalstīja naudas balvas piešķiršanu nedzirdīgajiem sportistam Mārim Grēniņam par panākumiem 2019. gada pasaules nedzirdīgo čempionātā telpu vieglatlētikā.

Mārim Grēniņam par 2. vietas iegūšanu 60 metru barjerskrējienā tiks piešķirta 6671 eiro naudas balva, viņa treneri Māriņai Lūsei un apkalpojošajai sporta darbiniecei Lienei Kleinai-Brūverei katrai – gandrīz 1668 eiro naudas balva. Vairāk: www.ej.uz/4vua

Pieņemts Britu zīmju valodas likums

Turpinājums no 1. lpp.

BDA priekšsēdētājs Deivids Bukstons uzrunā, kas publicēta BDA mājaslapā, uzsvēra, ka šī diena ir iedvesmas avots citām pasaules valstīm, kurās valsts zīmju valoda vēl nav atzīta ar likumu. BSL ir Lielbritānijas ceturtnā vietējā valoda pēc angļu, velsiešu un skotu gēlu valodas ar vienādu statusu un juridisko aizsardzību. "Mēs ceram, ka BSL juridiskā atzīšana mudinās daudz vairāk cilvēku visā Apvienotajā Karalistē apgūt britu zīmju valodu un kļūt par tulkiem, bilingvāliem speciālistiem un nedzirdīgo kopienas sabiedrotājiem. BSL mūs visus kā sabiedrību var apvienot," teica Deivids Bukstons.

Anglijā dzīvo vairāki nedzirdīgie no Latvijas. "Kopsoli" uzrunāja kādreizējās aktīvās LNS amatiermākslinieces Lauru Klāsupu un Mariju Jegorovu, lai noskaidrotu viņu vērtējumu par BSL likuma pieņemšanu.

BŪS JURIDISKS PAMATS PIEPRASĪT TULKA PAKALPOJUMU

Laura Klāsupa (attēlā no labās) Anglijā dzīvo kopš 2015. gada. Viņa strādā nedzirdīgo organizācijā "Remark", kas nodrošina atbalsta pasākumus nedzirdīgiem cilvēkiem, lai viņi ikdienā saglabātu neatkarību. BSL pamatus Laura apguva ātri, ikdienā komunicējot ar vietējiem nedzirdīgajiem. Pēc tam viņa apmeklēja kursus, ko apmaksāja darba vieta. Nesen pabeigusi 6. (augstāko) līmeņa kursus.

Laura strādā par atbalsta personu. Viņas uzdevums ir sniegt atbalstu gan senioriem, gan jauniešiem, arī vecākiem, kuri audzina nedzirdīgus bērnus. Lauras galvenie darbi ir brīvā laika un atpūtas pasākumu organizēšana. Viņa arī palīdz nedzirdīgiem klientiem kārtot ikdienas lietas. Ja jāzvana uz kādu iestādi, Laurai, tāpat kā pārējiem nedzirdīgajiem darbiniekiem, ir nodrošināts komunikācijas asistents, kas palīdz sazināties ar iestādēm. 2022. gada 1. ceturksnī Laura tika novērtēta kā labākā atbalsta persona.

"Priecājos, ka likums beidzot pieņemts. Kad likumprojektu izskatīja otrajā lasījumā, notika plašs pikets pie parlamenta ēkas. Tajā piedalījās arī

bērni no nedzirdīgo skolām un tulki, arī es tur biju. Likumprojekta trešā lasījuma laikā uz piketu sabrauca vēl vairāk cilvēku. Nedzirdīgie bija ieradušies arī no Skotijas un Velsas. Viss Trafalgāras laukums Londonas centrā bija pilns ļaužu.

BSL likuma pieņemšana ir liels sasniegums un noteikti uzlabos nedzirdīgo dzīves kvalitāti. Tagad visās valsts skolās dzirdīgiem bērniem mācību stundās būs iespēja apgūt zīmju valodas pamatus. Visām iestādēm būs jānodrošina nedzirdīgajiem tulka pakalpojums. Šobrīd ir vairākas iestādes, kas necenšas piedāvāt tulka pakalpojumu un meklē kādu iemeslu to nedarīt. Jaunais likums ļaus nedzirdīgajiem iesūdzēt tiesā iestādi, kura nenodrošinās tulka pakalpojumu. Tāpat tiks uzlabota informācijas pieejamība televīzijā. Līdz šim valsts galvenajā kanālā ar tulkojumu zīmju valodā bija nodrošinātas tikai divas ziņu pārraides dienā. Savukārt svarīgie valsts paziņojumi, piemēram, par Brexit, par koronavīrusu ar tulkojumu bija jāmeklē citā TV kanālā, ko daudzi nemācēja atrast. BSL likums nodrošinās iespēju nedzirdīgajiem saņemt pakalpojumu ar tulkojumu zīmju valodā. Viņiem būs juridisks pamats to pieprasīt," skaidro Laura Klāsupa.

JŪTAM SABIEDRĪBAS ATTIEKSMES MAIŅU

Marija Jegorova (attēlā no kreisās) dzīvo Anglijā no 2011. gada. "Esmu pilna laika māmiņa – audzinu divus dēlus – Danielu (8 gadi) un Henriju (7 gadi). BSL apguvu

no sava dzīvesdrauga. Apmeklēju arī angļu valodas kursus, tas man palīdzēja labāk apgūt BSL. Arī bieža komunikācija ar zīmju valodas tulku ļāva man uzlabot BSL zināšanas.

Dzīvoju Pūlā Anglijas dienvidos. Šeit ir ļoti maz nedzirdīgo. Mums apmēram trīs nedēļas jāgaida rindā uz tulka pakalpojuma saņemšanu, jo šajā apkaimē ir tikai septiņi vai astoņi tulki, kuriem jāapkalpo nedzirdīgie, kas dzīvo Pūlā, Bornmutā un Kraistčērčā. Neizmantoju iespēju saņemt tulka pakalpojumu attālināti, jo videoformātā varu pārprast tulkojumu un tulks var pārprast manis teikto. Tulkojuma kvalitāti ietekmē arī interneta darbības traucējumi. Starp citu, Anglijā nedzirdīgiem pacientiem vizītei pie ģimenes ārsta ir atvēlētas papildu 15 minūtes – tas nozīmē kopā 30 minūtes.

BSL likums nodrošinās, ka vairāk iestāžu un vairāk cilvēku būs informēti par nedzirdīgiem cilvēkiem un zīmju valodu. Tagad iestādes zinās, ka nedzirdīgo klientu gadījumā tām jāpieaicina zīmju valodas tulks. Man ir gadījies, ka jautā: vai tiešām vajag tulku; vai nevarēsīm saprasties bez tulka? Saprotu, ka daudzām iestādēm var nebūt pieredzes nedzirdīgo cilvēku apkalpošanā, bet jaunais likums uzliks par pienākumu iestādēm būt informētām par mūsu vajadzībām.

Mēs ar dzīvesdraugu jau tagad jūtam sabiedrības attieksmes maiņu – iestādēs un veikalos darbinieki saziņā ar mums novelk masku un sarunas beigās zīmju valodā pasaka paldies," pastāstīja Marija Jegorova. ●

Kopīgi strādāt – veiksmīgāk un labāk

Invalīdu un viņu draugu apvienība "Apeirons" ir LNS 2021. gada draudzīgākā NVO. Par draudzības aizsākumu, pērnā gada sasniegumiem un vajadzību katram apgūt zīmju valodu stāsta "Apeirons" vadītājs Ivars Balodis.

Kā jūs, "Apeirona" darbinieki, jutāties, saņemot balvu?

Ļoti patīkami, ka nevalstiskās organizācijas (NVO) savstarpēji draudzējas un novērtē sadarbību. Apvienībai "Apeirons" kopā ar LNS vienmēr ir bijusi produktīva, laba sadarbība, piemēram, esam darbojušies dažādu likumu un normatīvu izskatīšanā. Sadarbība ir arī ikdienas darbos, kas, manuprāt, ir ļoti svarīgi. Esam spējuši atrast kopsaucēju, uz kura pamata izstrādājām apmācību programmas. Tas ir labs kopprojekts, kurā izglītojam dažādu pakalpojumu sniedzējus un institūciju pārstāvjus, lai rastu risinājumus cilvēku ar invaliditāti iekļaušanai sabiedrībā.

Kā aizsākās jūsu sadarbība ar LNS?

Ik pa laikam lielākās Latvijas NVO satiekas dažādās darba grupās un padomēs. Pēc tam sazvanāmies un paaugstināmies, kā klājas. Tādējādi veidojas sadarbība kā dabisks process.

Esam lieli zīmju valodas fani, jo mums ļoti patīk iespēja sevi bagātināt, iemācoties zīmju valodu. Mēs iepazīstam citu kultūru, citus cilvēkus – domāju, tas veido sabiedrības kopējo noskaņojumu. Cenšamies parādīt, ka cilvēki ar invaliditāti vispirms ir cilvēki.

Kādi, jūsu prāt, bija galvenie pagājušā gada notikumi un sasniegumi?

Festivālā "Lampa", kurā piedalījāmies kopā, izglītojam diezgan daudz cilvēku par invaliditātes tematiku. Apmācības par komunikāciju ar cilvēkiem ar dažāda veida invaliditāti arī ir nozīmīgs pasākums, kuru esam uzsākuši pasen, bet tas joprojām attīstās un ir noderīgs. Labs piemērs bija 2018. gadā, kad Latvijā ieradās organizācija "Access Israel", kura uzsvēra to, ka Izraēlā ļoti daudzi projekti ir veltīti tam, lai sabiedrībai iemācītu zīmju valodu. Viņi parādīja, ka zīmju valoda var būt kā integrējošs faktors, proti, sabiedrība elementārā līmenī to var iemācīties. Kā viņi paši teica, jāļauj sabiedrībai saprast, ka nav nekā tāda, kas pieder tikai cilvēkiem ar invaliditāti. Zinot zīmju valodu, apvār-

snis paplašinās un dzīvē rodas daudz vairāk iespēju. Un pats galvenais – parādās iespējas tiem cilvēkiem, kuri tiešām ikdienā var izmantot tikai un vienīgi zīmju valodu. Šis piemērs lika aizdomāties ļoti daudziem cilvēkiem arī mūsu organizācijā, ka invaliditāte ir tas faktors, uz kā veidojas kopīgas intereses un organizācijas un cilvēki kļūst stiprāki. Tad varam daudz labāk aizstāvēt cilvēku ar invaliditāti intereses gan valsts, gan pašvaldību līmenī, gan palīdzēt cilvēkiem, kuriem tas visvairāk nepieciešams. Daudzi cilvēki, arī LNS biedri, meklē pie mums darbu vai citas interesējošas nodarbes. Mēs nešķirojam cilvēkus un palīdzam visdažādākajos veidos.

Kā, jūsu prāt, padarīt pieejamāku vidi nedzirdīgajiem?

Pievēršam uzmanību tam, kā notiek evakuācija dažādās ēkās, saziņa, vai cilvēks var kaut ko uzprasīt, vai vide ir tāda, kurā var saprast, kur un kas atrodas. Ļoti svarīgi, lai vide sniegtu iespējas, kuras cilvēki var izmantot. Ir daudz sīku nianšu, kas padara dzīvi daudz ērtāku, labāku un patīkamāku. Svarīgi, lai cilvēks vidē justos drošs un pasargāts.

Kas jūsu darbā sniedz lielāko gandarījumu, un kas – sarūgtina?

Gandarījumu sniedz iespējas mainīt kaut ko uz labo pusi. Bieži vien, reali-

zējot projektus, ir aktivitātes un atskaites, un aiz tām mēdz pazust prieks par to, ka izdarīts kaut kas ļoti labs. Cenšamies sajust gandarījumu no katra maza sasnieguma, piemēram, pēc konsultācijas, kad kādam cilvēkam palīdzēts, pēc izmaiņām likumdošanā, kas kādam rada jaunas iespējas.

Pagājušajā gadā liela akcija bija labdarības maratons "Dod pieci!". Tas ir milzīgs gandarījums parādīt, ka no cilvēka ar invaliditāti nav jābaidās un jāizvairās, bet ka viņi ir forši un interesanti ļaudis.

Man ļoti nepatīk un bieži vien aizkaitina, ka cilvēki nespēj mainīt savu domāšanu. Viņiem šķiet, ka cilvēks ar invaliditāti neko nevar izdarīt un tikai gaida noziedotu naudu... Re, uzbrauktuvi tev uztaisījām, re, iedevām balto spieķi vai dzirdes aparātu – nu ko vēl tev vairāk vajag... Tā ir besīga domāšana, kas bieži vien cilvēkiem nemainās, un tad šķiet, ka viss stāstītais un darītais ir iekritis neauglīgā augsnē.

Biežāk gan cilvēki ieklausās un cenšas saredzēt lietas savādāk. Protams, jāturpina stāstīt par cilvēku ar invaliditāti jautājumiem, jo sabiedrības domāšanas maiņa prasa daudz laika. Mēs Latvijā esam uz pareizā viļņa!

Liels paldies LNS par sadarbību ar citām NVO. Atvērtība un dažādība padara mūs labākus un gudrākus. Tikai kopā varam strādāt daudz prasmīgāk un veiksmīgāk. ●

Latviete Slovēnijā vada uzņēmumu

No 26. līdz 31. aprīlim Latvijas Nedzirdīgo savienībā (LNS) viesojās Slovēnijas Nedzirdīgo asociācijas "14 11" delegācija, lai izzinātu pieredzi nedzirdīgo cilvēku interešu pārstāvībā. Viņu vidū bija nedzirdīgā latviete Ilona Breitenberga. Ilona Slovēnijas galvaspilsētā Ļubļanā dzīvo un strādā kopš 2003. gada. Kad viņa iepazinās ar nedzirdīgo Tomažu no Slovēnijas, tad ātri izlēma doties viņam līdzi. Tas bija negaidīts notikums viņas tuviniekiem un draugiem. Nu Slovēnijā nodzīvoti 19 gadi, jau izauguši dēli.

Kā apguvi slovēņu zīmju valodu?

Kopdzīves sākumā sarunā ar vīru vairāk izmantoju starptautiskās zīmes. Kad Tomažs mani sāka ņemt līdzi uz nedzirdīgo klubu un pie saviem draugiem, veikli apguvu slovēņu zīmju valodu. Pēc tam iemācījos slovēņu rakstu valodu.

Par ko tu strādā?

Sākumā Nedzirdīgo biedrībā biju senioru asistente, pēc tam Dienas centra vadītāja. Vēlāk strādāju Valsts arhīvā un arī citos darbos. Tad izlēmu izveidot savu uzņēmumu, kas sniedz dažādus pakalpojumus: bibliotēkās dzirdīgiem bērniem mācu zīmju valodu kopā ar papīra locīšanu (origami), Dienas centrā vadu dažādas brīvā laika aktivitātes un praktiskas nodarbības, piemēram, ēst gatavošanu, rokdarbus, vingrošanu senioriem un citus. Piedāvāju arī telpu uzkopšanas pakalpojumu.

Tu māci dzirdīgiem bērniem origami un zīmju valodu. Kā ar viņiem sazinies?

Izmantoju zīmju valodas tulka pakalpojumu. Nodarbinātajiem nedzirdīgajiem valsts apmaksā tulka pakalpojumu 30 stundas mēnesī darba vajadzībām. Bērniem patīk, kad pēc gatava origami zīmju valodā attēloju izveidoto, piemēram, taureni, lapu utt. Origami un zīmju valodas darbnīca ir pasākums, ko bērniem piedāvā vairākas pilsētas bibliotēkas, kas apmaksā manu darbu.

Kāpēc vēlēties izveidot savu uzņēmumu?

Esmu radoša personība, un man patīk pašai darboties, īstenojot savas idejas. Pirmie trīs mēneši bija grūti, kamēr nokārtoju visus dokumentus un pamatoju sava uzņēmuma mērķi. Nu jau piecus gadus esmu uzņēmēja. Savā darbā jūtos laimīga, varu izpausties dažādās jomās. Savukārt mans vīrs jau ilgus gadus strādā par metālapstrādes speciālistu, darbojas ar modernām tehnoloģijām.

Vai Slovēnijā nedzirdīgajiem viegli atrast darbu?

Mums ir Invalīdu atbalsta centrs, kas palīdz iekārtot nedzirdīgos darbā. Centrs sazinās ar darba vietu, kur nedzirdīgais vēlas strādāt, un sarunā pārliecina darba devēju pieņemt nedzirdīgo darbā. Nedzirdīgajiem pašiem reti izdodas dabūt darbu.

Tev ir darbs, ģimene, darbojies arī asociācijas "14 11" valdē. Kā nonāci šajā organizācijā?

Man piedāvāja darboties valdē, jo nedzirdīgie biedri pamanīja, ka esmu aktīva. Valdē esmu ideju ģenerators, kā arī sameklēju aktuālo informāciju par citu valstu nedzirdīgo organizācijām un viņu dzīvi. Organizācijas nosaukums "14 11" nozīmē 14. novembri, jo tajā dienā valsts atzina slovēņu zīmju valodu kā pilntiesīgu valodu.

Pieredzes apmaiņā guvi iespaidus par LNS darbību. Kā Latvijas nedzirdīgo situācija izskatās salīdzinājumā ar nedzirdīgo dzīvi Slovēnijā?

Man šķiet, ka Latvijā nedzirdīgie ir labākā situācijā. Jums ir liels klubs, varat saņemt dažādus pakalpojumus un atbalstu. Jums vienuviet ir gan biedrība, gan jauniešu centrs. Vēl pozitīvi tas, ka jums birojā ir dežūrējošais tulkis, lai nedzirdīgie uz vietas varētu atrisināt savas vajadzības. Slovēnijā dežūrējošais tulkis ir tikai attālināti. Tas rada problēmas tiem cilvēkiem, kuriem nav interneta, kuri neprot darboties ar modernajām tehnoloģijām. Es neizmantoju attālinātā tulka pakalpojumu, bet nosūtu izziņu un sarunāju tikšanos ar tulku kādā kafejnīcā vai citviet. Tad veiksmīgāk varu nokārtot savus jautājumus. Privātām vajadzībām valsts katru mēnesi nodrošina tulka pakalpojumu 30 stundas, savukārt ārstniecības iestādes, policija, tiesa, valsts institūcijas tulku algo pašas.

Arī Slovēnijā, līdzīgi kā Latvijā, ir iespēja saņemt valsts apmaksātu tehnisko palīgīdzekli. Atšķirībā no jums,

mums iedod naudu, lai paši nopērkam tehnisko palīgīdzekli. Piemēram, datora, planšetes vai mobilā telefona iegādei valsts atvēlē 270 eiro strādājošajam un 320 eiro bezdarbniekam vienu reizi četros gados. Vides avārijas signalizēšanas komplektu valsts apmaksā vienu reizi desmit gados.

Ko jūsu organizācija vēlētos pārņemt no Latvijas?

Vēlētos tikt pie savas mājas vai savām telpām, lai nedzirdīgajiem biedriem būtu vieta, kur saņemt atbalstu un palīdzību.

Tev ir divi dzirdīgi bērni. Vai viņiem ir bijuši nepatīkami brīži nedzirdīgo vecāku dēļ?

Nē, bērni vienmēr jutušies labi. Kad mans vecākais dēls sāka apmeklēt bērnudārzu, audzinātāja, uzzinot, ka esam nedzirdīgi, devās apmeklēt zīmju valodas kursus, lai apgūtu pamatzināšanas. Viņa man spēja pateikt īsus teikumus zīmju valodā, piemēram, bērns ir slims, vajag atnest to vai to utt. Bet uz vecāku sapulcēm gan bērnudārzā, gan skolā es vienmēr uzaicināju arī tulku.

Ko tu vēl dari brīvajā laikā?

Dodos pārgājienā kalnos. To mums ir daudz, un tie ir tuvu pilsētai. Tāpat patīk doties dabā pie ezeriem, upēm. Un vēl jūra Horvātijā, ko regulāri ar ģimeni apmeklēju. Pēc grūtas darba nedēļas man ir svarīgi nedēļas nogalē izbraukt dabā svaigā gaisā. ●

Galvenais – sarunāties

15. maijā pasaulē atzīmē Starptautisko ģimenes dienu, tāpēc šoreiz piedāvājam interviju ar Sanitu un Lauri Rūrāniem. Kopā viņi ir deviņus gadus, audzina divus dzirdīgus bērnus, un abi strādā par taksometra vadītājiem.

Lūdzu, iepazīstiniet ar sevi.

Sanita: Esmu vājdzirdīga, bet nāku no dzirdīgo ģimenes. Piedzimu un uzaugu Valmierā. Brīvprātīgi strādāju kristiešu draudzē par diakoni, palīdzot nedzirdīgajiem, kuriem ir kādas problēmas. Vadu arī Bībeles stundas nedzirdīgajiem.

Ikdienā strādāju par taksometra vadītāju. Šajā darbā pati varu izvēlēties savas darba stundas un izlemt, cikos darbu beigt, lai varētu izņemt bērnus no bērnudārza. Esmu arī nedzirdīgo māmiņu un tēvu, kā arī nedzirdīgo sieviešu "Facebook" grupā. Nevaru atļauties daudz laika veltīt sociālajiem medijiem, taču šī grupa ir vērtīga, jo var apmainīties ar pieredzi.

Lauris: Mana mamma ir vājdzirdīga, tēvs – nedzirdīgs. Esmu no Pļaviņām. Mācījos Barkavas arodvidusskolā, kur apguvu celtnieka amatu. Pēc skolas strādāju šajā profesijā. Izvēlējos šo arodu, iedvesmojoties no tēva, kuram ir zelta rokas, viņš ir skārdnieks. Man bieži bija komandējumi uz Angliju, Islandi un Norvēģiju, to dēļ reti pavadīju laiku kopā ar ģimeni.

Draugi, kuri strādā par taksistiem, stāstīja, ka viņiem darbs ir vienmēr, arī ziemā. Tad ģimenes dēļ izlēmu kļūt par taksistu. Tā atgriezās Latvijā. Sanita jau strādāja par taksometra vadītāju, nu piebiedrojās arī es. Strādājam maiņās, braucot ar vienu mašīnu.

Kā jūs iepazīnāties?

L.: Toreiz strādāju Anglijā, bija Sanitas vārda diena. Nosūtīju apsveikumu, aicinot parunāties. Sarunu turpinājām arī nākamajās dienās. Tā pamazām iepazīnām viens otru tuvāk. Sanitas dēļ nolēmu atgriezties Latvijā, bet pēc deviņiem mēnešiem mēs saderinājāmies.

S.: Es biju Austrālijā, pēc tam pusgadu – Anglijā. Ar Lauri iepazīnos dažus mēnešus pēc atgriešanās Latvijā. Satikāmies kafejnīcā Valmierā. Man ļoti patika būt ar viņu kopā. Pamazām sāku just, ka varu uzticēties.

Vai darbs dažādās maiņās ietekmē jūsu attiecības?

S.: Mēs esam kopā arī pa dienu. Abi bērni apmeklē bērnudārzu, bet mēs tikmēr aizejam uz kafejnīcu vai uz kino. Vienu dienu nedēļā nestrādājam, lai veltītu laiku kopabūšanai – iepriekš sarunājam, kuru dienu paņemt brīvu. Arī svētdiena vienmēr ir brīvdiena – tad apmeklējam dievkalpojumu. Reizi mēnesī vedam dēlus pie vecmāmiņas Valmierā un pie vecmāmiņas Pļaviņās.

Kā pavadāt laiku kopā ar bērniem?

L.: Aktīvi atpūšamies, ceļojam pa Latviju, braucam uz vasarnīcu, pie jūras vai apmeklējam peldbaseinu. Dažreiz sarīkojam kādu ekskursiju, piemēram, uz atrakciju parku "Avārijas brigāde".

Vai mēdzat strīdēties?

S.: Mēs strīdamies ļoti reti. Ja jūt, ka rodas kāds konflikts, nevajag uzreiz dusmoties un strīdēties, bet gan komunicēt vienam ar otru. Kad redzu, ka Lauris ir uzvilcies, tad cenšos noskaidrot, kas noticis, un nomierināt viņu. Visu mēdzam atrisināt sarunājoties. Un bez bērnu klātbūtnes.

Kā sadalāt pienākumus mājās?

S.: Tā kā es strādāju pa dienu, Lauris ir atbildīgs par vakariņu gatavošanu. Viņam ļoti labi padodas gatavošana. Savukārt es atbildu par tīrību mājās.

Kurš no jums ir ģimenes galva?

S.: Godīgi sakot, es. Piemēram, ja ir kādi darba jautājumi, tos atrisinu es, jo man ir labs vārdu krājums, varu atbildēt rakstiski. Laurim tas sagādā grūtības.

Kā komunicējat ar saviem dzirdīgajiem bērniem?

S.: Bērniem noteikti jāzina zīmju valoda. Mēs viņiem to mācām, jo Lauris ir nedzirdīgs. Es esmu vājdzirdīga, varu sarunāties balsī. Sešgadīgais Jorens saprot zīmju valodu, taču pats tajā ne pārāk labi var izteikties. Trīsgadīgais Kristofers vēl mācās runāt.

Kādi ir izaicinājumi, ja ģimenē vecāki ir nedzirdīgi, bet bērni dzirdīgi?

S.: Domāju, ka nekādu īpašu izaicinā-

jumu nav. Vēlamies, lai bērni apgūt zīmju valodu. Būtu labi, ja būtu zīmju valodas kursi dzirdīgajiem bērniem, kuri aug nedzirdīgo ģimenē. Reizēm savas vājdzirdības dēļ es izsakos neskaidri.

Vecākais bērns vēl apmeklē bērnudārzu, bet septembrī ies uz skolu. Ja ir kādi pasākumi vai vajag parunāt ar audzinātāju, lūdzu tulka palīdzību. Savukārt par ikdienišķiem jautājumiem ar audzinātāju sazināties rakstiski. Jāatzīst, ka Joranam valodas dēļ komunikācija vairāk notiek ar mani, tāpēc bērniem vajadzētu labākā līmenī apgūt zīmju valodu, lai varētu pilnvērtīgi komunicēt ar tēvu.

Bērnudārzā problēmu nav, citi bērni izturas pret mums ar izpratni. Iespējams, audzinātāja bērniem ir izskaidrojusi mūsu situāciju, jo jūtu labvēlīgu attieksmi. Dēls ar prieku gaida, kad nākšu viņam pakal uz bērnudārzu.

Filmā "CODA", kas šā gada "Oskara" ceremonijā saņēma balvu kā labākā filma, parādīta dzirdīga meitene, kas saviem nedzirdīgajiem vecākiem tulkoja itin visu. Vai tā būs arī jūsu ģimenē?

S.: Nē, lūgšim tulka palīdzību. Bērniem nav jāzina mūsu personīgās problēmas. Protams, pieļauju, ka dažreiz dēls tulkos kādas ikdienišķas vajadzības, piemēram, aizejot kopā uz veikalu vai teātri, taču risināt nopietnas lietas – noteikti nē. ●

Velobraukšana ikdienā un drošība

Maijā laikapstākļi kļuvi siltāki, un daudzi pēc aukstās sezonas iznesuši savus velosipēdus no glabātuvēm – pagrabā, garāžās vai balkona, lai aktīvāk pārvietotos ar divriteni. Protams, ir cilvēki, kas ar to brauc gandrīz visu gadu.

Rīgā un visā Latvijā ikdienas velobraucēju skaits pieaug katru gadu – cilvēki ar divriteni dodas uz darbu, veikalu vai skolu, ne tikai atpūtas vai sporta braucienos. Velosipēds var būt lētāka, ērtāka, ātrāka un videi draudzīgāka alternatīva automašīnai vai sabiedriskajam transportam. Diemžēl piemērota infrastruktūra netiek būvēta vajadzīgā apjomā.

Ik gadu 1. maijā Rīgā vairāki simti, reizēm pat tūkstoši velobraucēju piedalās akcijā “Kritiskā masa”, lai pievērstu sabiedrības un politiķu uzmanību tam, ka Rīgā ļoti nepieciešama droša veloinfrastruktūra, kas piemērota ikvienam.

Droša veloinfrastruktūra ir svarīga arī nedzirdīgajiem velobraucējiem, kuriem jāpaļaujas uz redzi, nevis satiksmes trokšņiem, bet autovadītāji, kas ne vienmēr ciena velosipēdistus, paļaujas uz to, ka viņus dzirdēs. Ārvalstīs veiktas aptaujas un pētījumi, kā nedzirdīgie jūtas, braucot ar velosipēdu. Tāpēc “Kopsoli” aptaujāja Latvijas nedzirdīgos par braukšanas paradumiem un vērojumiem, kā arī uzzināja, ko par šo jautājumu domā pieredzējis angļu nedzirdīgais velobraucējs un nedzirdīgie Skotijā.

AR VELOSIPĒDU IKDIENĀ BRAUCAM RETI

“Kopsoli” aicināja dalīties pieredzētos Latvijas nedzirdīgos, kuri brauc ar velosipēdu ikdienā vai gribētu braukt biežāk. Tikai daži minēja, ka brauc regulāri (vismaz labos laikapstākļos), citi brauc atsevišķos gadījumos, tomēr visbiežāk aptaujātie velosipēdu izmanto brīvdienā atpūtas braucienos, sevišķi vasarā.

Kāpēc nedzirdīgie nebrauc biežāk? Iemesli ir dažādi. Kāds vājdzirdīgais, kurš gan pats brauc katru vakaru, teica, ka bezmaksas sabiedriskais transports Rīgā nemotivē izmantot velosipēdu vēl biežāk. Cits iemesls ir veloinfrastruktūras pieejamība. Kāda Mārupes iedzīvotāja minēja, ka viņai tuvumā nav veloceļu, tāpēc ikdienā nebrauc. Tikai, braucot pa veloceļu, viņa jūtos droši. Kāds rīdzinieks atzina, ka uz

darbu var aizbraukt pa veloceļu, tāpēc brauc gandrīz katru dienu, ja ir piemēroti laikapstākļi. Daudz ko ietekmē arī galamērķa tuvums.

Cits iemesls, kas apgrūtina biežāku velosipēda izmantošanu, ir tā novietošana. Ne visi to var turēt dzīvoklī vai vēlas nest pa kāpnēm, taču to nevar glabāt pagalmā vai pagrabā. Kāds rīdzinieks stāstīja, ka pagalmā visas vietas ir aizņemtas un divriteni spiest pieslēgt kvartālu tālāk.

Vairāki aptaujātie nebrauc laikapstākļu dēļ – ja tie ir slikti vai ceļu klāj sniegs, jāizvēlas cits pārvietošanās veids. Kāds aktīvs velobraucējs stāstīja, ka ziemā centies braukt arī pa sniegu un ledu, bet tas bijis grūti.

INFRASTRUKTŪRA NAV ATTĪSTĪTA

Lielākā daļa nedzirdīgo velosipēdistu cenšas braukt pa veloinfrastruktūru (veloceļiem un velojoslām), tomēr tās nav visur, tāpēc bieži jābrauc pa ietvēm (tur ir drošāk nekā uz brauktuves), retāk pa braucamās daļas malu. Visi atzina, ka veloinfrastruktūra nav pietiekamā daudzumā. Ja tās būtu vairāk, justos drošāk un biežāk izmantotu velosipēdu.

Daudz kas atkarīgs no konkrētās vietas, piemēram, Rīgas centrā nav pietiekoši daudz veloceļu un velojoslu, bet mazākās pilsētās situācija ir labāka, kā arī var justies drošāk. Kāds velosipēdistis norādīja, ka viņam svarīgi ir pēc iespējas mazāk apstāties, ko bieži liek darīt luksofori, un priecātos, ja izvei-

dotu veloceļu, kas ļautu nokļūt centrā bez liekas apstāšanās.

“Kopsoli” jautāja, vai nedzirdīgie braucēji jūtas droši un vai sajūtas ietekmē dzirdes problēmas. Viedoklis par drošību, braucot ar velosipēdu, bija atšķirīgs. Daudzuprāt, drošību visvairāk ietekmē tieši veloinfrastruktūra. Ja tā ir, tad var justies pilnīgi droši. Uz ietves jāuzmanās no gājējiem (turklāt to ir kļuvis vairāk) un elektroskrejriteņu vadītājiem, uz braucamās daļas – no auto. Kāds stāstīja, ka starp gājējiem nākas uzmanīgi lavierēt, tāpēc uzlicis tauri, lai varētu pievērst uzmanību (pēc Ceļu satiksmes noteikumiem tauri, skanās signālu, drīkst lietot tikai bīstamās situācijās – red. piez.).

Daži atzina, ka jūtas nedroši vai vidēji droši. Citi gan jūtas droši, jo brauc piesardzīgi (gar pašu ielas malu), vai vispār nesūdzas par drošību.

Kāds vājdzirdīgais minēja, ka lieto dzirdes aparātus, bez kuriem droši nejustos. Kāda riteņbraucēja sacīja, ka nedzirdība un lielāka satiksme rada nedrošumu. Visnedrošāk esot tad, kad aizmugurē kāds brauc, bet nepamani to. Dažiem ir pretējs viedoklis – galvenais ir braukt uzmanīgi un pēc noteikumiem, sekot situācijai, skatīties apkārt un aiz muguras, piemēram, vai kāds grib tikt garām. Cits nedzirdīgais velobraucējs norādīja, ka viņam ir grūti salīdzināt, jo nekad nav dzirdējis un nezina, cik daudz dzirdīgie paļaujas uz dzirdi. Viņš zināja par ierosinājumu aprīkot velosipēdus ar atpakaļskata

spoguļiem uz stūres, lai nebūtu jāgroza galva, bet viņam tas šķiet smieklīgi.

VISU LAIKU JĀSKATĀS APKĀRT

2016. gadā britu laikraksta "The Guardian" portāls bija publicējis nedzirdīgā velobraucēja Šeina Prendergasta blogu, kurā sīki stāstīts par to, ka nedzirdība neliedz viņam aktīvi braukt ar divriteni, lai gan daudzi dzirdīgie domā, ka tas ir bīstami, jo uzskata, ka velobraucēji "redz" ar ausīm. Lai gan Šeins ikdienā lieto dzirdes aparātus, viņš brauc bez tiem, jo sviedri var dārgos aparātus sabojāt. Nelietojot dzirdes aparātus, esot sajūta, it kā būtu nospiesta klusuma poga. Tomēr daudz labāka kļuvusi spēja vērot situāciju – bez tās viņš justos vairāk apdraudēts. Visgrūtākā lieta esot noturēt drošu pozīciju uz ceļa, nezinot, vai kāds nebrauc aiz muguras vai neapdzien. Izbīlis, kas rodas, nedzirdot, kad auto apdzien ļoti tuvu, var likt pazaudēt līdzsvaru un ietriekties automašīnā. Visu laiku nepieciešams skatīties apkārt – tā, ka pat pēc dažu stundu braukšanas sāp kakls un mugura – un neriskēt, ja nav pārliecības par situācijas drošumu. Braucot ilgāku laiku pa šaurākiem lauku ceļiem, reizēm viņš pamanijis, ka aiz viņa ir vairāku auto rinda un droši vien kāds jau labu laiku ir taurējis, jo, kad viņu apdzien, daži autovadītāji parāda viņam vidējo pirkstu. "Iespējams, ka dzirdīgais, kas klausās mūziku, braucot ar auto vai velosipēdu, ir pat bīstamāks, jo viņi parasti vairāk paļaujas uz dzirdi," domā Šeins.

SKOTIJĀ LĪDZĪGAS TENDENCES

2020. gadā Skotijas nedzirdīgo organizācija "deafscotland" sadarībā ar Skotijas Nedzirdīgo velobraukšanas klubu veica aptauju, vaicājot 34 biedru viedokli, kā arī veidoja video ar drošības ieteikumiem, braucot ar divriteni (skat. www.ej.uz/eouq). Tikai divi aptaujātie brauca katru dienu, 20% – reizēm, 32% – reti, bet 42% nebrauca vispār. Lielākā daļa no viņiem brauca atpūtas nolūkos, ceturtda daļa – uz darbu. Nedzirdīgie velobraucēji visbiežāk izmanto veloceļus vai celiņus parkā, retāk brauc pa brauktuvi. Aptaujāto vidū vairāki bija braukuši ar velosipēdu kādreiz, bet vairs to nedara – iemesli dažādi. Kādam bažas par savu drošību, citam – satiksme pārāk liela. Kāds nebrauc, jo nepieciešams pārvadāt smagumus, citam dzirdes aparāts traucē uzvilkt ķiveri, bet bez tās viņš jūtas nedroši.

Aptaujas dalībniekus lūdza novērtēt sešu ballu skalā, cik droši viņi jūtas, braucot vienatnē. Visbiežākais vērtējums bija 3 jeb vidēji droši. Seši respondenti vērtēja savas sajūtas kā pilnībā drošas, tikpat daudzi atzīmēja, ka jūtas nedroši. Savukārt braukšana kopā ar draugiem vai ģimeni tika uzskatīta par drošāku.

ĪPAŠA ATPAZĪŠANAS ZĪME

Kādreiz Latvijas ceļu satiksmes noteikumi paredzēja īpašu atpazīšanas zīmi nedzirdīgajiem autovadītājiem – apli ar trīs punktiem, tomēr velobraucējiem nekad nekas tāds nav prasīts. Nesen kādā izstādē Francijā tika prezentēta īpaša atpazīšanas zīme, ko piestiprināt velosipēda aizmugurē – mirgojošs auss simbols, kas citiem satiksmes dalībniekiem norāda, ka braucējs nedzird un jābrauc uzmanīgāk. Savulaik nedzirdīgā amerikāņu velobraucēja no Portlandas Kerija Brūvere ražoja un tirgoja uzlīmes, uzšuves un metāla zīmes ar uzrakstu "DEAF" vai "Deaf cyclist" ("Nedzirdīgs velobraucējs").

Latvijas velobraucēju domas dalījās, tomēr vairākums šādu zīmi neatzīst vai ir pat kategoriski pret. Daži arī minēja, ka, ievērojot noteikumus, nevajadzētu nekam sliktam atgādīties, tāpēc īpašai zīmei neredz jēgu.

Kāds nedzirdīgais, kurš brauc ar velosipēdu gandrīz katru dienu, teica, ka nevēlas, lai citi uzzinātu par viņa dzirdes stāvokli, taču aizdomājās, vai nevarētu būt bijušas situācijas, kad kāds gribējis viņu uzrunāt. Arī viņam pašam bijušas situācijas, kad jāpievērš uzmanība priekšā braucošajam, tomēr nācies iztikt bez uzrunāšanas. Arī kāda cita velobraucēja teica, ka negribētu, ka visi zina, ka viņa ir nedzirdīga. Kāda velobraucēja piebilda, ka tad jau arī

nedzirdīgajiem gājējiem un dzirdīgajiem ar ausiņām vajadzētu informēt citus.

Tomēr ir nedzirdīgie, kas uzskata, ka vajadzētu šādas zīmes, lai dzirdīgie nepārmestu, ka nav rīkojošies atbilstoši apstākļiem, piemēram, nav pamanījuši ātrās palīdzības vai policijas sirēnu. Tāpat varbūt kāds cits braucējs vēlas apdzīt vai uzsaukt, lai pabrauc malā. Ja ieraudzīs nedzirdīgo braucēju ar informējošu zīmi, pārējie uzmanīgāk apbrauks viņu. Atpazīšanas zīme novērstu iespējamās nepatīkšanas, starpgadījumus. Cits nedzirdīgais uzsvēra, ka vēlas šo zīmi, jo tas ir viens no drošības pasākumiem un pārējiem satiksmes dalībniekiem būs vieglāk saprast, ka riteņbraucējs nedzird.

BEZ STARPGADĪJUMIEM

Ir dzirdēts par gadījumu ārzemēs, kad kāds nedzirdīgais velobraucējs tika piekauts, jo nebija reaģējis uz apkārtējo uzsauzieniem. Bet Latvijas nedzirdīgie saka, ka līdz šim iztikuši bez īpašiem starpgadījumiem, jo brauc apzinīgi un pēc satiksmes noteikumiem.

Tomēr ir bijušas situācijas, kad bijusi vajadzība komunicēt ar citiem satiksmes dalībniekiem. Kāda nedzirdīgā teica, ka viņai neērtības rada situācija, kad kāds priekšā esošais jāuzrunā balsī, lai palūgtu pāiet malā, bet nezina, cik skaļi jārunā. Cits riteņbraucējs minēja gadījumu, kad kāds motocikla vadītājs sadusmojies un braucis virsū, kad viņš šķērsojis gājēju pāreju. "Motociklists kaut ko dusmīgi teica, bet es nesapratu. Laikam to, ka man jānokāpj no divriteņa," atklāja respondents, atzīstot, ka kopumā Latvijā ir sliktāka autovadītāju braukšanas kultūra un mazāka cieņa pret velobraucējiem, piemēram, salīdzinājumā ar Nīderlandi. ●

Latvieši izved no Ukrainas bēgļus

Krievijas karš Ukrainā joprojām turpinās. Ukrainai palīdzēt varam, piedāvājot mājvietu, atbalstot finansiāli, ziedojot nepieciešamās lietas vai izvedot no valsts kara bēgļus. LNS Jauniešu centra vadītājs Artis Ozols nogādāja nedzirdīgos bēgļus no Ukrainas vidienes līdz Polijai. Kā tika sniegta palīdzība, par to lasiet šajā intervijā.

Kad 24. februārī Ukrainā sākās karš, es vēl nezināja, kā varētu palīdzēt. Tad sociālajos tīklos uzzināju, ka nedzirdīgais latvietis Emīls Krams (attēlā no labās) kopā ar kādu nedzirdīgo no Lietuvas sācis piegādāt pārtiku Ukrainas karā cietušajiem nedzirdīgajiem pie Ukrainas robežas Polijā un arī aizvest viņus līdz kādai dzelzceļa stacijai Polijā. Pēc kāda laika Emīlam bija vajadzīgs pārinieks un viņš uzaicināja mani. Nolēmu pievienoties un 5. aprīlī biju Ukrainā. Uzdevums bija nedzirdīgos ukraiņus no konkrētām pilsētām aizvest uz Poliju. Sākumā gan bija jāveic sagatavošanās darbi – jānodibina kontakti ar vietējiem ukraiņiem un jāsarunā naktsmītnes, jo Ukraina ir ļoti liela valsts un vienā dienā bēgļu izvešanu nevar nokārtot. Nakšņojām gan Lutskā, gan Žitomirā, gan Vinnicā. Vinnica bija kā mūsu bāze bēgļu izvešanas laikā.

Kā jūs uzzinājāt, kur jābrauc pēc bēgļiem?

Palīdzības sniegšanu koordinēja ASV organizācija "Off-The-Grid Missions" (OTGM). (Tā ir bezpeļņas organizācija, kuras mērķis ir nodrošināt nedzirdīgiem un vārdzirdīgiem cilvēkiem piekļuvi dzīvības glābšanas resursiem visā pasaulē īpaši augsta riska zonās un attālos reģionos. Komandu veido nedzirdīgo kopienas pārstāvji, kuri cenšas ne tikai atklāt problēmas cēloni, bet arī sniegt efektīvu un reālu palīdzību. OTGM mājaslapā ir iespēja ziedot naudu nelaimē nonākušajiem nedzirdīgajiem.) OTGM finansēja mūsu uzturēšanos Ukrainā un degvielas izdevumus. Šī organizācija atsūtīja bēgļu sarakstu, arī personiski atrādām nedzirdīgo bēgļu kontaktus – vārdu, uzvārdu, telefona numuru un adresi. Šo informāciju gādā Ukrainas Nedzirdīgo savienība, kas reģistrē biedrus, kuri vēlas pamest valsti.

No 5. līdz 20. aprīlim kopā ar Emīlu uz Poliju nogādājām vairāk nekā 30 nedzirdīgo bēgļu no Sumi, Poltavas, Dņipro, Zaporīžjas un Umani apgabala. Izmantojām gan septiņvietīgo,

gan vienpadsmitvietīgo mašīnu. Nav iespējams vienā dienā izbaukt vajadzīgo maršrutu, tāpēc atpakaļceļā vienmēr atpūtāmies Vinnicā. Nogādājām bēgļus līdz Polijai, bet tālāk jau viņu ceļš veda uz Austriju, Vāciju, Poliju un Lietuvu.

Nedzirdīgie bija ļoti pateicīgi, ka palīdzējām, jo no tām pilsētām, kuras vairāk skāra karš, pamest savu dzīvesvietu bija sarežģīti – nevarēja izbaukt ne ar vilcienu, ne ar autobusu. Tāpat nedzirdīgajiem grūtāk sazināties un operatīvi sameklēt citas transporta iespējas.

Ukrainā uzturējāmies divas nedēļas. Plānojām palikt ilgāk un turpināt izvest nedzirdīgos bēgļus, bet šobrīd nav pieprasījuma, jo ir mainījusies kārtība, kādā var izbaukt no Ukrainas. Tagad valsti var atstāt tikai tie, kam ir ārzemju pase. Daudziem nedzirdīgajiem, kas dzīvo laukos, tādas pases nav. Viņiem tā vēl jāsaņem.

Ja būs vajadzīga palīdzība, esmu gatavs braukt atkal. Zinu, ka Ukrainā ir vairāki nedzirdīgie, kas grib izbaukt no valsts, bet viņi vēl nav saņēmuši ārzemju pasi.

Vai Ukrainā telefona sakari un internets bija pieejami?

Biju pārsteigts, ka telefona zvani un internets bija bez maksas, bez limita, brīvi lietojami un strādāja labi.

Kādas izjūtas pārņēma savām acīm redzot Ukrainas kara ikdienu?

Ukrainā karš notiek valsts austrumos un dienvidos. Rietumukrainā kara ikdiena bija mazāk jūtama – cilvēki dzīvo ierasto dzīvi, proti, brauc uz darbu, apmeklē kafejnīcu, sabiedriskais transports kursē kā parasti. Kad pirmajā dienā iebraucām Ukrainā, sajūta bija nedaudz dīvaina, jo gandrīz visur varēja redzēt armijas klātbūtni. Visas ēkas nostiprinātas ar smilšu maisiem, ar betona klučiem, arī no metāla veidotas barjeras pret tankiem.

Ik pēc 20 līdz 40 kilometriem uz šosejas stāvēja armijas kontrole, kas

pārbaudīja braucēju dokumentus un ieskatījās auto iekšpusē. Sākums bija nedaudz biedējošs... Pat iedomājos – varbūt jāatgriežas Latvijā, bet tiku šai sajūtai pāri. Kad nokļuvu Sumi, tad redzēju šausmīgas ainas – mājas un tilti sagrauti, vairākās vietās redzami pamesti krievu tanki un bruņumašīnas. Bija redzamas tanku iebrauktas sliedes – tie virzījušies pāri lauku sētām. Daudzi tanku sašauti koki nogāzušies. Cilvēku sejās varēja manīt satraukumu. Ukraiņu karavīri gan izskatījās norūdīti.

Vai nebija bail, ka brauciena laikā var notikt apšaušana?

Neticami, bet bailu sajūtas nebija. Brauciena laikā nepiedzīvoju nevienu uzlidojumu vai šāvieni. Visu laiku sekoju informācijai interneta vietnē liveuamap.com, lai zinātu, kāda situācija ir katrā pilsētā vai ciemā. Piemēram, kādā pilsētā bijām vienu dienu pirms bombardēšanas. Tā kā mums palaimējās! Sumi reģionā manijām lidojam iznīcinātāju Su27 vai Su30, nevarēju gan pateikt, vai tas ir krievu vai ukraiņu. Pēc kāda brīža sajūtām troksni, kas raksturīgs, ja iznīcinātājs zemu lido.

Apģabalos, ko okupējis krievu karaspēks, pie ceļa redzēju norādi par mīnu lauku. Tas nozīmē, ka nav droši iet pa pļavu vai mežu.

Tagad, esot mājās, domāju: neticami, ka biju Ukrainā. Latvijā nav armijas kontroles, nav komandantstundas, pilsētās nav redzami cilvēki ar šaujamočiem. Var brīvi staigāt un uzvesties. ●

Latvijai olimpiskais zelts peldēšanā

No 1. līdz 15. maijam Brazīlijas pilsētā Kašjasa du Sulā (Caxias du Sol) notika 24. Vasaras nedzirdīgo olimpiskās spēles, kurām bija jānotiek 2021. gadā. Šajās spēlēs piedalījās 73 valstu sportisti, sacenšoties 20 sporta veidos.

Latviju pārstāvēja septiņi sportisti: Laura Gaile (šaušana), Sergejs Soklakovs, Māris Grēniņš (abi – vieglatlētika), Zane Embrekte, Artis Vazdiķis, Kristofers Kraze, Rūdolfs Stupāns (visi – peldēšana). Ar divām zelta, divām sudraba un vienu bronzas godalgu Latvija medaļu vērtējumā starp 73 valstīm ieņēma 19. vietu.

Pirmoreiz Nedzirdīgo olimpiskās spēles notika Dienvidamerikā. Kopā piedalījās 1638 vīrieši un 763 sievietes. Krievijas iebrukuma Ukrainā dēļ dalība bija liegta Krievijas un Baltkrievijas nedzirdīgajiem sportistiem. Tādējādi medaļu vērtējumā Ukraina ieņēma 1. vietu – kopā izcīnītas 138 medaļas: 62 zelta, 38 sudraba un 38 bronzas. 2. vietā ierindojās ASV un 3. vietā Irāna.

Nedzirdīgo olimpiskajās spēlēs var piedalīties tikai tās personas, kam dzirdes zudums ir vismaz 55 dB labākajā ausī (trīs toņu vidējā frekvence 500, 1 000 un 2 000 hercu). Nedzirdīgo olimpisko spēļu laikā sportisti nedrīkst izmantot dzirdes aparātus vai kohleāro implantu ārējo daļu.

PELDĒŠANĀ EMBREKTEI DIVI ZELTI UN SUDRABS

Pirmoreiz Latvijas nedzirdīgo peldēšanas vēsturē izcīnīta olimpiskā zelta medaļa, ko ieguva Zane Embrekte. Viņa tika kronēta par nedzirdīgo spēļu čempioni 50 metru brīvā stila peldējumā. Fināla peldējumā viņa finišēja 26,62 sekundēs. Otrās vietas ieguvēja Sāra Maranjo (Itālija) viņai zaudēja 1,23 sekundes.

Zane Embrekte kļuva par spēļu čempioni arī 100 metros brīvajā stilā, izcīnot otro zelta medaļu. Finālā Embrekte bija vienīgā peldētāja, kas šo distanci veica ātrāk par vienu minūti, finišējuma 57,82 sekundēs. Otrās vietas ieguvēja Sāra Maranjo viņai zaudēja 2,66 sekundes.

Vēl Embrekte izcīnīja sudraba medaļu 200 metru brīvā stila distancē. Viņa šo distanci nopeldēja divās minūtēs un 10,63 sekundēs, par 4,25 sekundēm piekāpjoties Kerli Elizabetei Kronkai no ASV. Pārējās disciplīnās Zanes Embrektes rezultāti ir šādi:

5. vieta 50 m tauriņstilā (30,4 sekundes), 7. vieta 200 m kompleksajā peldējumā (2:37,08 minūtes) un 9. vieta 100 m tauriņstilā (1:13,05 minūtes).

VĪRU PELDĒTĀJI VĒL BEZ MEDAĻĀM

Vīriešiem 100 metru brīvā stila finālā iekļuva Artis Vazdiķis, kurš, finišējot 55,06 sekundēs, ieņēma 7. vietu. 50 metru peldējumā uz muguras viņš ar rezultātu 31,08 sekundes ierindojās 6. vietā. 100 m uz muguras Artis nopeldēja 1 minūtē un 6,09 sekundēs, iegūstot 7. vietu.

Pārējie Arta sasniegumi ir šādi: 200 metros brīvajā stilā ar finišu divās minūtēs un 5,13 sekundēs – 12. vieta, 50 metros tauriņstilā 27,63 sekundes – 13. vieta, 100 metros tauriņstilā viena minūte un 5,25 sekundes – 14. vieta.

Rūdolfs Stupāns 50 metru peldējumā brīvajā stilā ieguva 7. vietu, finišējot 25,43 sekundēs, 50 metrus uz muguras nopeldot 31,57 sekundē, ierindojās 8. vietā. Pārējie Rūdolfa rezultāti ir šādi: 9. vieta 200 metru kompleksajā peldējumā (2:25,21 minūtes), 13. vieta 100 metros brīvajā stilā (56,76 sekundes), 14. vieta 50 metros brasā (33,75 sekundes), 200 metros brīvajā stilā – divas minūtes un 8,08 sekundes un 16. vieta, 50 metros tauriņstilā ar 28,80 sekundēm 18. vietā.

Kristofers Kraze ieguva 11. vietu 100 metros brasā, finišējot vienā minūtē un 17,22 sekundēs, 18. vietu 50 metros brasā ar rezultātu 35,19 sekundes, kā arī 50 metros brīvajā stilā – 23. vieta (28,17 sekundes) un 100 metros brīvajā stilā ieņēma 25. vietu, finišēdams vienā minūtē un 1,18 sekundēs.

GRĒIŅAM MEDAĻAS VIEGLATLĒTIKĀ

Vieglatlēts Māris Grēniņš izcīnīja sudraba medaļu 110 metru barjersprintā ar rezultātu 16,08 sekundes un bronzas medaļu trīssoļlēkšanā – 13,19 metri. Tāllēkšanā Māris ar rezultātu 6,32 metri ierindojās 12. vietā. Mārim šīs bija jau ceturtais

olimpiskās spēles un visās izcīnīta vismaz viena medaļa.

Otrs vieglatlēts Sergejs Soklakovs tāllēkšanā ieguva 8. vietu ar rezultātu 6,63 metri un trīssoļlēkšanā ieņēma 5. vietu ar rezultātu 12,60 metri.

DEBIJA ŠAUŠANĀ UN PIEKTĀ VIETA

Laura Gaile 10 metru šaušanā ar gaisa pistoli izcīnīja piekto vietu. Pirmoreiz Latvija tika pārstāvēta šaušanas sportā. Agrāk Laura jau bija startējusi nedzirdīgo spēlēs cīņas sportā tekvondo.

Kvalifikācijas sacensībās Gaile sašāva 539 punktus, kas ļāva ierindoties 7. vietā 12 šāvēju konkurencē. Finālā, kas notika pēc trešās šāvieni sērijas, vājākā rezultāta īpašnieci izslēdzot no cīņas par medaļām, viņa ierindojās 5. vietā.

Turklāt 5. vietu Laura izcīnīja arī 25 metru šaušanā. ●

Sveicam jūnija jubilārus!

*Dzīvi mīlēt, kamēr gaisma slīd
Pār baltām pīpenēm, kas dārzā vīd.
Dzīvi mīlēt, kamēr saule spīd
Un ziedā rases lāse trīc.
/I. Kalnāre/*

DAUGAVPILS BIEDRĪBĀ

17.06. VIKTORS VINOGRADOVS

LIEPĀJAS BIEDRĪBĀ

30.06. MAREKS AŠMANIS

RĒZEKNES BIEDRĪBĀ

14.06. KIRA DMITRIJEVA

VENTSPILS BIEDRĪBĀ

07.06. VINETA BOŽE

RĪGAS BIEDRĪBĀ

04.06. LEONĪDS ZAKOPAILO

05.06. VLADIMIRS GERDTS

09.06. ANDRIS GINDRA

09.06. LUDMILA BALODE

11.06. JANĪNA BUŠMANE

11.06. VELTA LILIJA TIMMERMANE

11.06. DZINTRA JANSONE

13.06. ROMĀNS BUŠMANIS

17.06. GAĻINA BARINOVA

20.06. GUNTIS MOISEJS

21.06. BRIGITA MIEZĪTE

22.06. JĀNIS SKERŠKĀNS

23.06. ANDREJS GUTĀNS

23.06. JURIS GAISIŅŠ

27.06. DAINA MELDERE

30.06. VOLDEMĀRS RUTKS

30.06. ELITA KRONBERGA

Rīgas RB pasākumi

1. jūnijā pl. 16.30 “Kas ir homeopātija?” – tikšanās ar homeopātu, pediatru Edgaru Medni

8. jūnijā pl. 16.30 “Aktuālākās sociālās problēmas nedzirdīgo vidē” – lektors sociālais darbinieks Rolands Brikmanis

15. jūnijā pl. 16.30 pasākums “Līgojam visi kopā!”

29. jūnijā pl. 16.30 ziņu apskats ar Ivaru Kalniņu

LNS aicina visus uz festivālu

Latvijas Nedzirdīgo savienība aicina visus uz festivālu “Skatuves priekškaru atverot dzīvei”, kas notiks sestdien, 18. jūnijā, pl. 13 LNS kultūras centrā “Rītausma”, Kandavas ielā 27, Rīgā.

Programmā:

- izrāde “Drakula”,
- meistarklases,
- radošās darbnīcas gan maziem, gan jauniem, gan veciem,
- amatiermākslinieku tirdziņš u. c. pārsteigumi.

Nobeigumā – patīkamas sarunas un atpūta pie tējas, kafijas un citiem gardumiem.

Ieeja bez maksas.

Līdzjūtības

*No atmiņām paliek tik
starojums maigs,
Tā kā liedagā saulrieta pēdas,
Turp, kur Tu aiziesi, apstāsies laiks,
Norims sāpes, rūpes un bēdas.*

Liepājas RB izsaka dziļu
līdzjūtību Nikolaja Davidenko
tuviniekiem, biedru
NIKOLAJU DAVIDENKO
(22.05.1949.–23.04.2022.)
aizsaulē aizvadot.

+

*Vēl bija jādzīvo,
Vēl jāskata bija daudzu
dienu spožums...*

Mūžībā aizsaukts mūsu klasesbiedrs
INGUS MATĪSS

(10.06.1981.–11.05.2022.).

Izsakām dziļu līdzjūtību aizgājēja
piederīgajiem. Lai vieglas smiltis!

*Rīgas Raiņa vidusskolas
2003. gada absolventi un
Valmieras Gaujas krasta vidusskolas
(bij. Valmieras Vājdzirdīgo
internātskolas) 2000. gada absolventi*

**KOP
SOLI** Izdevums “Kopsoli”
ISSN 1407 – 0170

Adrese: Elvīras iela 19, Rīga, LV-1083
E-pasts: kopsoli@lns.lv
Tāl.: 26278525

Redaktore: Inese Immure
Iespiests: SIA “IBC PRINT BALTIC”

Sagatavots par Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem.

Materiālu pārpublicēšana atļauta,
tikai saskaņojot to ar izdevuma
redakciju.

Nākamais izdevums 29. jūnijā